

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

CURRICULUM ȘCOLAR

pentru

ISTORIA ARTEI

CLASA a IX-a

ALTERNATIVA EDUCAȚIONALĂ WALDORF

Aprobat prin Ordin al Ministrului
nr. /

București

2000

NOTĂ DE PREZENTARE

Studiul istoriei artei apare ca disciplină de sine stătătoare în curriculum-ul alternativei educaționale Waldorf odată cu clasa a IX-a, adică la vârsta când elevii se află în plin proces de maturizare fizică și psihică. Anterior ei au primit noțiuni ținând de această disciplină atât la orele de istorie, cât și la cele de educație plastică. Acum, o parte din aceste cunoștințe, anume cele care privesc dezvoltarea în plan artistic a omenirii din cele mai vechi timpuri până în Renaștere, vor fi aprofundate într-un studiu sistematic, cu accentul pe semnificația general umană a creației artistice, pe rolul acesteia de a oglindi maturizarea și auto-conștientizarea progresivă a umanității de-a lungul istoriei.

Din punct de vedere metodologic, pentru ca mesajul acestui curs să aibă un răsunset individualizat în fiecare dintre elevi, se va stimula trăirea empatică în receptarea operei de artă, mai ușor de atins în cazul reprezentărilor antropomorfe, din categoria cărora se vor găsi suficiente exemple tipice pentru fiecare zonă și epocă de cultură.

Împreună cu celelalte discipline de studiu umaniste, istoria artei își propune să-i ofere adolescentului o perspectivă asupra ființei umane de natură să-i deschidă drumul către cunoașterea de sine, una dintre problemele esențiale ale adolescenței, și să-i netezească tânărului frământat de definirea propriei identități calea spre crearea unei imagini de sine realiste și armonioase, cu un rol pozitiv în procesul de automodelare.

Tot laolaltă cu întreaga familie a disciplinelor umaniste și artistice, istoria artei are ca scop și generarea unui pol al trăirilor preponderent sufletești, ca o contrapondere la intelectualismul abstract care li se oferă elevilor prin științele exacte. Această echilibrare a ariilor curriculare asigură formarea armonioasă a tinerilor în ceea ce privește raportul dintre activarea și exersarea gândirii, simțirii și voinței.

Printre temele general umane care pot fi atinse prin studiul de istoria artei și care răspund unora din întrebările cheie ale adolescenței sunt cele legate de unitatea în diversitate a culturilor, de natura conflictului dintre generații și de preponderența continuității asupra divergențelor, de vocația creativ constructivă a omenirii care prevalează asupra potențelor distructive.

Nu în ultimul rând, studiul istoriei artei lărgeste orizontul de cultură generală al tinerilor, le exersează puterea de reprezentare prin îmbogățirea muzeului imaginar, le oferă criteriile și terminologia adecvate emiterii unor judecăți estetice de valoare pertinente.

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ SI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
<i>La sfârșitul clasei a IX-a elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a IX-a se recomandă următoarele activități:</i>
1 să formuleze aprecieri privitoare la sensul și valoarea estetică a operei de artă	<ul style="list-style-type: none"> - discuția de tip maieutic pe marginea operei de artă (de preferință în prezența operei originale iar în lipsa acesteia pe marginea unor reproduceri de calitate) - exersarea unor interpretări orale și/sau în scris a operelor de artă după modelul interpretărilor prin dialog maieutic
2 să studieze și să recenzeze texte de specialitate din domeniul istoriei artei	<ul style="list-style-type: none"> - citirea și interpretarea colectivă a unor texte critice privitoare la operele studiate - argumentare pro și contra punctului de vedere critic din textele lecturate - parcurgerea independentă a unor lucrări de istoria artei - întocmirea de referate pe marginea lucrărilor lecturate - susținerea publică a referatelor
3 să utilizeze un vocabular de specialitate bogat, nuanțat, adecvat	- exersarea orală și scrisă a terminologiei de specialitate
4 să realizeze independent analize plastice ale unor opere la prima vedere	- exersarea unor analize plastice în muzee sau, în lipsa acestei posibilități, pe reproduceri de artă
5 să manifeste încredere în capacitatea proprie de argumentare și interpretare în domeniul istoriei artei	<ul style="list-style-type: none"> - exersarea unor interpretări personale argumentate privitoare la opere de artă - formularea independentă a unor judecăți critice în terminologia studiată - susținerea publică a punctelor de vedere critice personale despre opera de artă în cadrul unor microsesiuni interne tematice
6 să realizeze sinteze cu valoare general umană bazate pe interpretarea sensului unui număr important de opere de artă formând o categorie omogenă în raport cu un criteriu dat (cronologic, tematic etc.)	<ul style="list-style-type: none"> - exersarea studiilor de tip comparatist cu evidențierea trăsăturilor comune și a celor distinctive ale operelor de artă - întemeierea trăsăturilor comune mai multor opere de artă (din punct de vedere stilistic, tematic etc.) pe circumstanțe ținând de cadrul mai larg (istoric, social, religios etc.) comun tuturor operelor studiate
7 să formuleze concluzii privitoare la raportul dintre semnificația operei în momentul creării ei și semnificația sa actuală	<ul style="list-style-type: none"> - discuții în grup privind semnificațiile operei de artă în context istoric și în afara acestuia - exersarea unor interpretări independente privind semnificația actuală a operelor de artă - compararea atitudinilor artiștilor din vechime cu ale aceloră din contemporaneitate - compararea atitudinilor unor personaje reprezentate în vechi opere de artă cu acelea ale contemporanilor noștri

CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

1. Cele mai vechi exemple de artă din perioada paleolitică și neolitică; picturile rupestre; figurinele antropomorfe și zoomorfe; megalitiții
2. Artă Mesopotamiei: Sumer, Ur, Uruk, Babilon, Asiria
3. Artă și civilizația vechiului Egipt. Periodizare. Monumente și tipuri statuare; evoluția lor. Reprezentări picturale. Unitatea de ansamblu a artei egiptene; excepție: școala de la Tel-el-Amarna
4. Grecia preelenică: Ciclade, Creta, Micene. Artă greacă: perioada arhaică, stilul sever, perioada clasică (personalități în domeniul sculpturii și picturii), artă elenistică (răspândirea moștenirii grecești și contopirea ei cu elemente alogene)
5. Artă romană: influența etruscă, preluarea stilului artei grecești în perioada imperială și prelucrarea lui cu elemente originale romane. Portretistica. Artă triumfală. Modificări formale în artă romană târzie. Scindarea imperiului.
6. Artă creștină: artă paleocreștină; regatul lui Teodoric; artă bizantină: perioada lui Justinian, iconoclasmul, renașterea comnenă și paleologă. Artă Occidentului medieval: renașterea carolingiană și ottoniană; artă romanică; artă gotică
7. Renașterea în Italia, în nordul Europei, în Franța și peninsula iberică

BIBLIOGRAFIE

Rudolf Steiner	- Artă educației. Metodica și didactica, Triade, 1994
M. Rawson, T. Richter	- The Educational Tasks and Content of the Steiner Waldorf Curriculum, Steiner Schools Fellowship Publications, 2000
E.A. Karl Stockmeyer	- Angaben Rudolf Steiners für den Waldorfschulunterricht, Pädagogische Forschungsstelle, Stuttgart, 1988
Rene Huygues	L'Art et l'Homme, Ed. Larousse, Paris, 1968
E.H. Gombrich	Die Geschichte der Kunst, Fischer Verlag, f.a.
Vasile Drăguț, Vasile Florea	Artă românească, vol.I-II, București, 1982

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

CURRICULUM ȘCOLAR

pentru

ISTORIA ARTEI

CLASA a XI-a

ALTERNATIVA EDUCAȚIONALĂ WALDORF

Aprobat prin Ordin al Ministrului
nr. /

București

2000

NOTĂ DE PREZENTARE

Cursul de istoria artei adresat elevilor din clasa a XI-a în cadrul alternativei educaționale Waldorf, alături de învățământul artistic, este conceput ca o contrapondere față de avalanșa de cunoștințe și legități riguroase pe care elevii le au de asimilat în aceeași perioadă în studiul disciplinelor de științe ale naturii.

Studiind istoria artei, elevul se întâlnește cu realități aparținând trecutului și prezentului din domeniul culturii. El este pus în situația de a descoperi în ce măsură creațiile omului sunt și ele, similar naturii, guvernate de legități. Trăirea acestora, ca prezență reală în sfera culturală, îi conferă tânărului certitudinea că omul nu este o ființă izolată și antagonică naturii, ci una armonios înglobată în ansamblul universului, inclusiv prin ceea ce el creează în plan spiritual.

Complementar descoperirii faptului că atât natura cât și cultura (ca și tot ce ține de social) se supun unor legi, studiul istoriei artei îi facilitează elevului accesul la diferențierea acestor legi, la existența liberului arbitru care acționează în planul creațiilor culturale. În special prin exercițiile proprii, din cadrul cursurilor artistice, elevul va experimenta satisfacția liberei decizii, a existenței unei largi marje de libertate în creația artistică.

Un alt punct de vedere pe care studiul istoriei de artă îl poate mijloci adolescenților, împreună cu studiul creațiilor culturale în general, inclusiv a celor de natură tehnologică este revelarea specificului creativ-constructiv al ființei omenești, stimularea mândriei pentru această însușire specific umană, precum și a dorinței de a o experimenta personal, de a-și mobiliza propriile resurse creatoare, combătând astfel tendințele distructive care pot prevala în absența unei educații centrate pe satisfacția creativității.

Pe de altă parte, prin studierea fenomenelor artistice din ultimele secole, elevii capătă conștientă devenirii progresive a omenirii, certitudinea că fiecare generație nu creează *ex nihilo*, ci întemeindu-se pe opera antecesorilor, chiar și atunci când aparent o neagă. Descoperirea acestui adevăr, prin studiul diacronic al unor fenomene de cultură, poate să-i deschidă tânărului o poartă spre ieșirea din aparent ireconciliabilul conflict între generații. Gândul despre prevalența continuității și unității operei culturale a omenirii asupra divergenței și multitudinii aspectelor sale diacronice îi poate induce tânărului certitudinea că generațiile constituie o familie unită angrenată în construirea unei opere comune.

Nu în ultimul rând, studiul istoriei artei are menirea să cultive în elevi trăirea unității omenirii și în perspectivă sincronică prin analiza unității culturilor contemporane, în pofida diversității lor.

Pentru atingerea acestor înalte obiective, istoria artei trebuie să-și asigure mai întâi un corect acces la obiectul studiului său. De aceea, pentru a putea desprinde mesajele general umane ale creației artistice este necesară o bună însușire a „vocabularului” plastic și a „sintaxei” aferente lui, exersarea unei hermeneutici a mesajului plastic, instituirea și cultivarea unui sistem de valori estetice care să-i dea posibilitatea elevului să discearnă nuanțat între kitsch și capodoperă, trecând prin toată gama de valori intermediare. În mare măsură premisele dobândirii acestor competențe au fost deja create în clasa a IX-a, iar clasa a XI-a le adâncește, le lărgeste, le nuanțează.

Odată cu apropierea de contemporaneitate studiul istoriei artei pune tot mai acut problema confluenței artelor, ceea ce face necesară o abordare interdisciplinară în colaborare cu profesorii de muzică, literatură și educație plastică.

De asemenea, odată cu abordarea perioadei moderne din istoria artei, apare tot mai pregnant problema raportului dintre originalitatea individului creator și spiritul epocii. Abordarea acestei problematice răspunde la momentul oportun frământărilor proprii elevilor de clasa a XI-a privitoare la definirea propriei personalități și raportarea la mediul și timpul în care trăiesc.

În structura prezentului curriculum, totalitatea competențelor a fost concepută în corespondență cu totalitatea conținuturilor.

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI UNITĂȚI DE CONȚINUT

Competențe specifice	Conținuturi
1 identificarea elementelor de limbaj plastic precum și a formulelor sintactice de conjugare a acestora	- Arta postrenascentistă: manierism, baroc, rococo
2 diferențierea tipurilor de compoziție	- Polarități în evoluția stilurilor: baroc și clasicism; clasicism și romantism; clasicism și academism
3 identificarea și analiza tipului de perspectivă folosit de artist	- Recurența stilurilor: neoclasicismul, neogoticul, neorenașterea, prerafaeliții
4 încadrarea stilistică a operei argumentând pe baza analizei elementelor de limbaj plastic și, atunci când este cazul, a tematicii specifice	- Încercări înnoitoare: simbolismul, mișcarea Arts and Crafts, Arta 1900 (Art Nouveau)
5 deducerea caracteristicilor de ordin formal ale operei de artă din contextul socio-istoric, ținând cont de istoria gustului și a mentalităților	- Începuturile artei moderne: impresionismul și neoimpresionismul
6 identificarea perioadelor de creație diferite în cadrul operei unor artiști reprezentativi	- Primele reacții în interiorul artei moderne: postimpresionismul, pictorii Nabis, expresionismul
7 analiza comparativă a operelor date în context sincron și diacronic	- Desprinderea de figurativ: abstracționismul liric, constructivismul, suprematismul
8 realizarea de sinteze privind aspecte ale creației artistice privite sincron și / sau diacronic	- Diversificarea modernismului: cubism, Dada, suprarealism
9 deducerea și formularea de legități privind evoluția interioară a unui fenomen artistic precum și succesiunea și recurența principalelor direcții stilistice	

VALORI ȘI ATITUDINI

- 1 Perceperea fenomenului artistic ca fenomen în care lucrează legități intrinseci
- 2 Dobândirea prin cunoașterea artei a trăirii libertății de care se bucură omul în creația sa spirituală
- 3 Perceperea prin intermediul studiului artelor a omului ca ființă constructivă și creativă în opoziție cu aspectele distructive ale altor activități omenești
- 4 Construirea convingerii despre continuitatea creației umane prin exemplul creației artistice și implicit a unității fenomenului artistic privit diacronic
- 5 Construirea percepției asupra unității culturale a omenirii privită sincron ic prin sesizarea unității în diversitatea fenomenelor artistice contemporane
- 6 Îmbogățirea și diversificarea muzeului imaginar; lărgirea lui cu precădere în domeniul artei moderne

SUGESTII METODOLOGICE

Pe parcursul clasei a XI-a se recomandă profesorilor organizarea unor activități de tipul:

- vizitarea unor monumente, muzee, expoziții, ateliere ale artiștilor etc.;
- analiza critică a unor lucrări de artă plastică și decorativă în diferite stiluri, relevând calitățile lor artistice;
- discutarea în clasă a unor proiecții de diapozitive, casete video;
- comentarea în scris sau oral a unor lucrări de artă vizuală.

Se va urmări citirea în timp a operei de artă bi- și tridimensionale. Elevul va dovedi că are capacitatea de a recepta mesajul artistic, de a urmări corect parcursul compozițional, de a-și organiza informațiile, de a-și comunica opiniile clar și convingător, de a utiliza un limbaj adecvat, prin folosirea termenilor specifici, și prin alegerea cuvintelor în funcție de nivelul de receptare al auditoriului.

Pentru formarea capacității de apreciere critică, vor fi consultate scrieri de specialitate.

În scopul sesizării mijloacelor de expresie vor fi folosite exerciții de percepere a unor sculpturi și a relațiilor dintre ele și mediul ambiant.

Elevii vor fi stimulați să propună modificări sau variante ale unor imagini vizuale artistice - analizate în prealabil în clasă (din domeniile artelor plastice, decorative, cinetice S.F.), în schițe folosind materiale și tehnici la alegere, convenționale și neconvenționale.

De asemenea, vor fi valorificate propuneri făcute de elevi privind ambientul (școală, grădină, stradă etc.), folosind materiale și tehnici la alegere.

BIBLIOGRAFIE

- Rudolf Steiner - Arta educației. Metodica și didactica, Triade, 1994
M. Rawson, T. Richter - The Educational Tasks and Content of the Steiner Waldorf Curriculum, Steiner Schools Fellowship Publications, 2000
E.A. Karl Stockmeyer - Angaben Rudolf Steiners für den Waldorfschulunterricht, Pädagogische Forschungsstelle, Stuttgart, 1988
Rene Huygues L'Art et l'Homme, Ed. Larousse, Paris, 1968
E.H. Gombrich Die Geschichte der Kunst, Fischer Verlag, f.a.
Vasile Drăguț, Vasile Florea Arta românească, vol.I-II, București, 1982
Eugenio d'Ors Barocul, Ed. Meridiane, București, 1970
Heinrich Wofflin Kunstgeschichtliche Grundbegriffe, Frankfurt, 1920
Wilhelm Worringer Abstraktion und Einfühlung, München, 1927
Alois Riegl Spätromische Kunstindustrie, Berlin, 1981